

מים, אש והתגלות

משנה מסכת תענית פרק א, משנה א:

מאימתי מזכירין גבורת גשמים? רבי אליעזר אומר מיום טוב הראשון של חג רבי יהושע אומר מיום טוב האחרון של חג.

אמר לו רבי יהושע הואיל ואין הגשמים אלא סימן קללה בחג למה מזכיר?
אמר לו רבי אליעזר אף אני לא אמרתי לשאול אלא להזכיר משיב הרוח ומוריד הגשם בעונתו אמר לו אם כן לעולם יהא מזכיר:

משנה מסכת ראש השנה פרק א, משנה ב:

בארבעה פרקים העולם נידון... ובחג נידונין על המים:

משנה מסכת סוכה פרק ד, משנה ה:

מצות ערבה כיצד מקום היה למטה מירושלם ונקרא מוצא יורדין לשם ומלקטין משם מרביות של ערבה ובאין וזוקפין אותן בצדי המזבח וראשיהן כפופין על גבי המזבח...

משנה מסכת סוכה פרק ד, משנה ט:

ניסוך המים כיצד? צלוחית של זהב מחזקת שלשת לוגים היה ממלא מן השילוח הגיעו לשער המים תקעו והריעו ותקעו עלה בכבש ופנה לשמאלו ...

משנה מסכת סוכה פרק ה, משניות ב- ד:

במוצאי יום טוב הראשון של חג ירדו לעזרת נשים ומתקנין שם תקון גדול ומנורות של זהב היו שם וארבעה ספלים של זהב בראשיהן וארבע סולמות לכל אחד ואחד וארבעה ילדים מפרחי כהונה ובידיהם כדים של שמן של מאה ועשרים לוג שהן מטילין לכל ספל וספל:
מבלאי מכנסי כהנים ומהמייניהן מהן היו מפקיעין ובהן היו מדליקין ולא היה חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה:
חסידים ואנשי מעשה היו מרקדים לפניהם באבוקות של אור שבידיהן ואומרים לפניהן דברי שירות ותושבחות...

ישעיהו פרק נה:

(ו) כִּי פָאָרַר יִרְדָּה הַנָּהָל מִן־הַשָּׁמַיִם וְשָׁמָּה לֹא יָשׁוּב כִּי אִם־הִרְוָה אֶת־הָאָרֶץ וְהוֹלִידָהּ וְהִצְמִיחָהּ וְנָתַן זֶרַע לְזֹרַע וְלָחֶם לְאֹכֵל:

תלמוד בבלי, מסכת תענית, דף ז' עמוד א:

אמר רב יהודה: גדול יום הגשמים כיום שניתנה בו תורה, שנאמר (דברים ל"ב) "יערף כמטר לקחיי", ואין לקח אלא תורה, שנאמר (משלי ד') "כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו".

...

רבא רמי: כתיב "יערף כמטר לקחיי", וכתיב "תזל כטל אמרתי"! - אם תלמיד חכם הגון הוא - כטל, ואם לאו - עורפהו כמטר.

תניא, היה רבי בנאה אומר: כל העוסק בתורה לשמה תורתו נעשית לו סם חיים... וכל העוסק בתורה שלא לשמה נעשית לו סם המות, שנאמר "יערף כמטר לקחיי", ואין עריפה אלא הריגה, שנאמר (דברים כ"א) "וערפו שם את העגלה בנחל".

...

אמר רבה בר בר חנה: למה נמשלו דברי תורה כאש, שנאמר (ירמיהו כ"ג) "הלא כה דברי כאש נאם ה'", לומר לך: מה אש אינו דולק יחיד - אף דברי תורה אין מתקיימין ביחיד.

ירמיהו פרק כג:

(כט) הֲלוֹא כֹה דִּבַּרְתִּי בְּאֵשׁ נְאֻם־יְהוָה וְכִפַּטִּישׁ יִפְצֹץ סֶלַע: ס

ספרי דברים פרשת וזאת הברכה פיסקא שמג:

מימינו אש דת למו, מגיד שדברי תורה משולים באש מה אש נתנה מן השמים כך דברי תורה נתנו מן השמים שנאמר (שמות כ יט) אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם. מה אש חיים לעולם כך דברי תורה חיים לעולם. מה אש קרוב לה אדם נכוה רחוק ממנה צונן כך דברי תורה כל זמן שאדם עמל בהם חיים הם לו פרש מהם ממיתים אותו. ... אש דת למו, אלולא דת שנתנה עמה אין אדם יכול לעמוד בה.

מכילתא דרבי ישמעאל יתרו - מסכתא דבחדש פרשה ד:

מגיד שהתורה אש, ומאש נתנה, ובאש נמשלה. מה דרכה של אש, שאם קרב אדם אצלה נכוה, רחק ממנה צונן, אין לו לאדם אלא להתחמם כנגד אורה.

שמות פרק ג:

(ב) וַיֵּרָא מֶלֶאכֶד ה' אֵלָיו בְּלַבַּת־אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסִּנֵּי וַיֵּרָא וַהֲנֶה הַסִּנֵּי בְּעֵר בְּאֵשׁ וְהַסִּנֵּי אֵינָנו אֲכָל:

שמות פרק יג:

(כב) לֹא־יִמָּיֵשׁ עַמּוּד הָעֵנָן יוֹמָם וְעַמּוּד הָאֵשׁ לַלַּיְלָה לִפְנֵי הָעָם:

שמות פרק יט:

(טז) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִלֵּת הַבָּקָר וַיְהִי קִלְת וּבְרָקִים וַעֲנָן כָּבֵד עָלֶיהֶם וְקוֹל שֹׁפָר תָּזַק מֵאֵד וַיַּחֲרֹד כָּל־הָעָם אֲשֶׁר בְּמַחֲנֶה:

(יז) וַיֹּצֵא מֹשֶׁה אֶת־הָעָם לִקְרַאת הָאֱלֹהִים מִן־הַמַּחֲנֶה וַיִּתְּיָצְבוּ בְּתַחֲתֵית הָהָר: (יח) וְהָרַסִּינִי עֲשׂוֹן כָּלֹּ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו ה' בְּאֵשׁ וַיַּעַל עֲשָׂנוֹ כְּעֲשׂוֹן הַכֹּבֶשֶׂת וַיַּחֲרֹד כָּל־הָהָר מֵאֵד:

שמות פרק כד:

(יז) וּמִרְאֶה כְּבוֹד ה' בְּאֵשׁ אֲכָלֶת בְּרָאשׁ הָהָר לַעֲיִנֵּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (יח) וַיָּבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הָעֵנָן וַיַּעַל אֶל־הָהָר וַיְהִי מֹשֶׁה בְּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה:

יחזקאל פרק א

(כו) וַאֲרָא| כְּעִין חֲשָׁמַל כְּמִרְאֶה־אֵשׁ בֵּית־לָה סָבִיב מִמִּרְאֶה מְתַנֵּיו וּלְמַעַלָּה וּמִמִּרְאֶה מְתַנֵּיו וּלְמַטָּה רְאִיתִי כְּמִרְאֶה־אֵשׁ וְנִגַּה לֹו סָבִיב: (כח) כְּמִרְאֶה חֲקֹשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעֵינֵי בְּיוֹם הַנֶּשֶׁם בְּן מִרְאֶה הַנִּגַּה סָבִיב הוּא מִרְאֶה דְמוּת כְּבוֹד־ה' וְאַרְאֶה וְאֶפְּלַע עַל־פְּנֵי וְאֶשְׁמַע קוֹל מִדְּבָר

מתוך פיוט לתפילת גשם שמיני עצרת:

זְכוּר טַעַן מְקוֹלו וְעֵבֶר יִרְדּוּ מִים
יַחַד לֵב וְנִל אֲבֹן מִפִּי בָּאֵר מִים
כְּנֶאֱבֶק לוֹ שֶׁר בְּלוּל מֵאֵשׁ וּמִמִּים
לִכּוֹ הִבְטַחְתּוּ הָיוּת עֲמוּ בְּאֵשׁ וּבְמִים.
בְּעֵבִירוֹ אֶל תְּמִנַּע מִים.